

Suosituksset saamelaiskirjallisuuskentän kehittämiseksi

Johanna Domokoksen selvityksestä *A Writing Hand Reaches Further*, “Čállı giehta ollá guhkás”, *Recommendations for the improvement of the Sámi literature field*, Kulttuurialuekaikille -palvelu 2018.

Saamelaiskirjallisuuden turvaaminen ja kehittäminen ovat institutionaalisen rakentamisen ja kehittämisen varassa, mikä puolestaan tukee saamelaisyhteisöä ja saamelaista demokratiaa. On tärkeää vahvistaa saamelaiskulttuurin politiikkaa kansallisilla ja pohjoismaisilla tasoilla samalla, kun tunnustetaan, että kirjallisuus lisää kulttuurillista elinvoimaa.

Alla olevat suositukset saamelaiskirjallisuuden kentän parantamiseksi pohjautuvat selvityksessä mukana olleiden osallistujien kokemuksiin, kirjallisiin arvioihin (Saamelaisneuvoston, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien) sekä akateemisiin katsauksiin saamelaiskirjallisuuden tuottamisesta ja kirjastotyöstä. Näiden suositusten tavoitteena on toimia välineenä lähestyttäessä Pohjoismaiden parlamentteja, saamelaiskäräjiä, koulutuksellisia tahoja, Pohjoismaiden ja saamelaisia kirjallisuuskeskuksia, rahoittajia, kulttuurisäätiöitä, kirjailijoiden ja kääntäjien yhdistyksiä sekä muita keskeisiä tahoja kirjallisuusalalla.

Suosituksien toteuttaminen taloudellisesti edellyttää ylimääräistä budjettia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että budjettia ei tule ottaa olemassa olevista saamelaisinstituuteista. Pohjoismaisten hallitusten tulisi taata saamelaisinstituutioiden riittävä priorisoiminen, mikä tulee taloudelliseen tukeen ja muodolliseen sääntelyyn.

SUOSITUKSET

- 1) Saamelaiskirjallisuuden roolin vahvistaminen kaikilla koulutuksen tasoilla**, esim. saamelaiskirjallisuuden tekstien sisällyttäminen ja lisääminen enemmistön ja Pohjoismaiden saamelaislasten oppisuunnitelmiin.
- 2) Tarjoamalla lisää kielipainotteista työskentelyä, julkaisemista ja edistämiseen ja mainostamiseen suunnattuja apurahoja saamelaiskirjailijoille.**
- 3) Tarjoamalla uusia keinoja saamelaiskirjallisuuden näkyvyyden parantamiseksi niin saamelaisyhteisön sisä- kuin ulkopuolella**, kuten esimerkiksi julistamalla maaliskuun 23. päivän (Nils-Aslak Valkeapään syntymäpäivän tai minkä tahansa symbolisesti merkittävän päivän, jonka

saamelaiskirjallisuuden keskeiset tahot haluavat) viralliseksi ja kansalliseksi saamelaiskirjallisuuden päiväksi kaikissa Pohjoismaissa.

- 4) **Vahvistamalla nuoria saamelaiskirjallisuuden lukijoina ja kirjoittajina.** Erityistä huomiota tulisi kiinnittää nuoriin saamelaisalueen ulkopuolella. Kuten kirjabussit, kirjastotapahtumat, kirjailijoiden ja kääntäjien kiertueet, luovat kirjoituskurssit ja erilaiset verkkoaloitteet.
- 5) **Perustamalla kansainvälisen saamelaiskirjallisuuden vientikeskuksen** (kuten Norla, FILI, Swedish Literature Exchange), joka koordinoisi saamelaiskäännöksiä, kansainvälistä vientiä ja markkinointia, festivaalien kutsuja jne. Tällainen organisaatio voisi toimia informaatiokeskuksena, joka tukisi kirjojen levittämistä tarjoamalla tietoa uusista töistä niin Pohjoismaissa kuin kansainvälisesti. Niin kauan kuin tällaista keskusta ei ole, on tärkeää huolehtia, että saamelaiskirjallisuutta sisältyy jo olemassa oleviin kansallisiin kirjallisuuden vientiorganisaatioihin Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa.
- 6) **Tukemalla Pohjoismaiden saamelaiskirjallisuuskeskuksia**
  - a) Optimoimalla ja vakauttamalla Norjan ja Ruotsin saamelaiskirjallisuuskeskusten työtä
  - b) Perustamalla saamelaiskirjallisuuskeskuksen Suomeen
- 7) **Järjestämällä säännöllisiä kirjallisuustapahtumia, joissa saamelaiset kirjailijat ja heidän pohjoismaiset lukijansa voisivat kohdata** (esim. kirjamesseujen yhteydessä, kansallisilla kirjallisuusfestivaaleilla).
- 8) **Organisoimalla vuosittaisen saamelaiskirjallisuuden kilpailun eri kategorioissa:**
  - a) lyhyt kirjallinen työ saameksi (mikä tahansa genre)
  - b) käännös saameksi tai käännökset muille kielille saamesta
  - c) nuori kirjoittaja ja/tai kirja, joka on keskittynyt nuorisoon
- 9) **Vahvistamalla saamelaiskielten ja -kirjallisuuden läsnäoloa ja käsittelyä digitaalisessa ympäristössä**, esim. tekniset päivitykset, sovellukset, videoblogit, e-kirjat, yhdistysten ja yksittäisten kirjailijoiden verkkosivut, blogit.
- 10) **Tukemalla niin saamelaiskielillä painettuja kuin verkossa avoimia kirjallisuuslehtiä.**

- 11) **Perustamalla avoimen saamelaiskirjallisuusarkiston, joka sisältää niin teosten alkuperäiset kuin käännösversiot.** Tällainen alusta voisi sisältää kansanperinnemateriaalia, nykyaikaista kirjallisuutta mukaan lukien lyriikkaa ja joka pitäisi sisällään alkuperäiset versiot, tekstejä nykyaikaisella ortografialla, historiallisia käännöksiä (koska usein teokset julkaistiin kaksikielisesti) ja nykyaikaiset käännökset (katso inspiraationa <http://www.balticsealibrary.info>).
- 12) **Vahvistamalla saamelaiskirjailijoiden keskinäisiä suhteita muiden maiden alkuperäiskansakirjailijoiden välillä.**
- 13) **Julkaisemalla kanonisia kirjallisuusantologioita** runoudesta (joiusta rappiin), proosasta (tarinankerronnasta moderniin fiktion), draamasta (performatiiviset, draamalliset kirjoitukset) usealla eri saamelaiskielellä sekä antologioita saamelaiskirjallisuudesta kirjoitettuina tai käännettyinä pohjoismaisille kielille.
- 14) **Järjestämällä säännöllisiä tapaamisia saamelaiskirjallisuuden tutkijoille ja saamelaiskirjailijoille sekä heidän kääntäjilleen.**
- 15) **Tarjoamalla kirjallisia julkaisuja saamelaiskirjallisuudesta niin paikallisille/pohjoismaisille kuin kansainvälisille tahoille** (esim. kirjallisuusajakauslehdet, kirjastot, koulut, kirjallisuuskeskukset Pohjoismaissa sekä muissa maissa, yliopistot, kääntäjät). Tukemalla näiden tahojen työtä.

Selvitys kokonaisuudessaan on luettavissa täällä:

<https://multilingualmonth.org/publications/>

Lisätietoja:

Rita Paqvalén, toiminnanjohtaja, Kulttuuria kaikille -palvelu
rita.paqvalen@cultureforall.fi

